

panelið

við-
merkingarEitt samskipað
skúlalag

Sosialurin hevur heitt á meg at luttaka í orðaskiftinum um føroyskan skúlaskap. Tað er tó ikki lætt at koma við stórvegis nýggjum, so gamalt hetta orðaskifti eftirhondini er verðið. Kortini kann vera rimuligt at royna at taka samanum aftur, nú ið málið á hesum sinni fer at skula koma í hæddina, ið hvat so úrslitið verður. — Í øllum fornum má evnið sigast at vera so mikið fjølbroytt, at ikki kann vera

verða skipað fyri slikum? Tað er saktans møguligt í skúlunum at geva tilika verkliga undirvising, men um so skal verða, má skúlalagið rættiliga umskipast. Ella skulu næmingar skifta millum vinnuliv og skúla? Skulu teir loystir frá skúlunum eitt ávíst skeið sjálvir søkja sær arbeiði inn ímillum skúlagongdina, t.d. sum í Íslandi við eini longri summarfrítíð enn okkara? Ella eigur skúlin at vera við til at skipa fyri luttøku næminganna í vinnulivinum, so at samband fæst millum hesa verkligu menningina og skúlans undirvising?

Í øðrum lagi er spurningurin, hvørt vit skulu leggja mesta (ikkí ongan) dent á kunneleika, arbeiðslag ella áhuga, og um hetta skal vera mest sum alheimsligt ella vit heldur skulu leggja dent á tað, sum serliga hevur við føroysk viðurskipti at gera. Nú verður aftur rópað upp um, at kunneleikin hjá næmingunum er ov lítil. Tað er onki nýtt í tí. Um hann er minni enn áður, fari eg at ivast í. Men her er bara nóg dúgliga at trúta tann sama pástandin niður í fólk, tá ið tíðin er búgvin til baksliktur. At tann tyngri endin, sum áður als ikki gekk í framhaldsskúla, nú dugir minni enn teir bestu næmingarnir fyrr, eigur ikki at undra nakran. Spurningurin her er heldur, á hvønn hátt vit best kunnu skipa fyri, at næmingar ognar sær kunneleika: við at terpa evnið ígjøgnum ella við ymiskum arbeiðsuppgávum at víðgera tað og harvið livandi at ognar sær tað? — Velja vit hetta seinna, kunnu vit umframt kunneleika eisini leggja dent á arbeiðslag og áhuga.

Vit hava enn ein tvíbyttan skúla, t.e. sundurbýting í realdeild og 8.—10.-flokka deild. Er framvegis tørvur á nokrum orðaskifti um, at hetta er skeið? Ella man nakar vandi vera fyri, nú politikkararnir skulu seta út kósina, at teir vilja varðveita hesa avloðaðu skipan? Málið er so mikið gamalt og fortugt, at ilt er at taka upp aftur til gjølliga viðgerð. Tað átti langt síðan at havt verið avgreitt. Fullgóð prógv eru fyri, at tað eru fyri ein stóran part tilvildarligrar tættir, ið gera av, hvør ið fer í real. Kanningar aðrastaðni vísa einstýðandi, at tað er ein stórus fyrimunir at vera fittur, av »góðum« fólk og genta. Í Føroyum hava helst ongar tilíkar kanningar verið, men at gentur hava fyrimunir fram um dreingir eisini her, sæst týðuliga av frágreiðingini Føroya skúli (1974). Harvið er ikki endiliga

sagt, at lærarar til uppflytingina siga sum so, at hatta er ein fitt genta av góðum fólk, so hon má sleppa í real. Heldur kann hugsast, at gentur á júst hesum menningarstiginum um kynsbúningarmundið hava ein fyrimunir við tað at tær búast fyrr enn dreingir, og at tey, sum undanfarnu 7 árinu alla tíðina hava verið roknað sum fittir næmingar, hava verið betur fyri og tí hava fingið meir burtur frá skúlagongdini. Lat so vera: Tað er einki ilt í tí, at slíkir næmingar koma í real. Men hvussu verður so við hinum, teimum frábýttu? Tað er gamalt, at 8.-flokks deildin hevur ikki eydnast; men hvi? Man ikki ein aðalorsøkin vera tann, at hesir næmingarnir kenna seg frábýttar, uppgivnar? Hvussu stímlar slíkt arbeiðshugin? — Leingi havavít biðað. Skulu vit enn eitt ár taka nýggjar næmingar inn í realdeildina?

Aftur at hesum kemur spurningurin, um nú realdeildin eisini man vera so góð, har minstukrøvini eru so stór, at næmingar mugu nýta mestu megi sína upp á tað, teir hava minstar gávur til, og har teoretisku greinarnar krevja so nógv, at einki pláss er eftir til verklig evni.

Upp ímóti tí tvíbyttu skúlunum verður settur ein eindarskúli, har hvør næmingur verður gangandi í sama flokki, frá tí at hann kemur í fólkaskúlan, og til hann aftur fer úr honum. Til at ganga útbúgvingartørvinum hjá hvørjum einstøkum á móti er tá neyðugt við einum valskúla at bjóða framhaldandi undirvising í júst tí, næmingurin hevur gávur til og áhuga fyri. Fólkaskúlin eigur ikki at vera nakar fakskúli, t.e. hann eigur at veita eina almenna, felags undirvising og harafturat at loyva næmingum at dyrka gávur og áhuga; men hann eigur ikki at útbúgva ella fyrireika útbúgving til ávís yrki

ella upptøku í ávísar framhaldsskúlar; tí leggur hann dent á tilíkt, verður tað ein hópur av fólkaskúlanæmingum, sum einki hava at gera í fólkaskúlanum. Hetta hevur alla tíðina verið neyðin: upp í 7 flokk er fyrireiking til real, í realskúla fyrireiking til studentaskúla, studentaskúli fyrireiking til lærdan háskúla. Hvussu verður tá við øllum hinum »fólkaskúla« næmingunum, sum ikki ætlast at skula ganga hesa leiðina? Vit vóru komin so toluliga á gongd við einum hampiliga samfildum 8.—10.-flokka skúla. So vórðu HF-skeiðini sett á stovn við møguleika fyri upptøku eisini av hesum næmingunum, treytað av at teir umframt tær kravdu fólkaskúlagreinarnar eisini høvdu lært týskt og TF-matematik, sjálvandi við tí úrsliti, at næmingar nú í staðin fyri at velja eftir gávum og áhuga, fóru at velja týskt og matematikk fyri kortini at hava ein møguleika fyri kortini at hava ein »møguleika« at sleppa inn á HF. Alt gott um víðari útbúgving at siga, men hon má ikki verða skipað so, at hon orkymlar undirvisingina í fólkaskúlanum. Millum annað av hesi orsök er tørvur á eini heildarskipan av allari undirvising í landinum, sum ikki bert miðar móti studentaskúla og HF; og tað er neyðugt við eini ella aðrari skipan av millumskeiðum millum fólkaskúlan og framhaldandi útbúgving, møguliga frá 10. skúlaári, men heldur ikki fyrr.

Kvøldskúlaundirvising í

Havnini, sum varð samskipað í

fjór, fekk nógv størri unirtøku

enn væntað, og hetta er bara

frálíkt. Men beinleiðis orsøkin

til, at Tórshavnar Skúlaráð ikki

longur hevði tol at biða, til

avvarðandi myndugleikar fáu

upp í lag at koma við eini líkinda

lóg um frítíðarundirvising, var

tann, at vit hava fingið HF-skeið

og harvið nýggja orkymlan av

fólkaskúlanum. Sum eina brá-

feingisloysn er við hesum skipað

fyri við kvøldskúlaundirvising

at veita næmingum tann kravda

fyrireikandi lesnað, um teir ikki

hava fingið hann frammanundan,

so at fólkaskúlin aftur kann

fáa so toluligan fríð at vera

fólkaskúli.

Jeffrei Henriksen

Matur og Matgerð

Nú er ætlanin, at tann vælumtókta og nógv eftirspurda bókin, Matur og Matgerð, skal vera aftur at fáa fyrst í november. Hon fer at vera at fáa í bókahandlunum og kann eisini bíleggjast hjá forlagnum nú beinan vegin, so verður hon send, tá ið hon er komin. Hon fer einans at fáast innbundin og fer at kosta 64 krónur eintakið.

Bókaforlagið Grønalíð

Í dag:

hugsingur um í stuttari blaðgrein at fáa alt við.

Eitt hitt fremsta málið er at fáa eina samskipan av fyrirsitingini og ábyrgdini fyri skúlaskapin í Føroyum. Sum er, hava vit onkrar føroyskar fyriskipanir skúlunum viðvíkjandi, og vit hava fingið frá avvarðandi leiðslu at vita, at har ið hesar fyriskipanirnar ikki eru nóg fullfíggaðar, kunnu vit miða okkum eftir teimum donsku; men tá ið vit so gera hetta, visir seg, at teir kortini ikki eru galdandi í Føroyum, — ein ótolandi støða hjá teimum, sum í dagliga yrki sínum verða rakt av tilíkarri skipan!

Eitt standandi kjakevni hevur verið »innihald skúlans«. Her týr spurningurin at vera í fyrsta lagi, hvørt vit skulu leggja dent á eina teoretiska undirvising, sum rimuligt var fyrr, tá ið bert ein lítill brotpartur av øllum skúlaungdóminum gekk meira enn 7 ár í skúla, ella vit skulu geva eina undirvising, sum svarar til ta upplæring, ungdomurin áður fekk uttan fyri skúlans gátt. Hampiliga góð semja týkir vera um at velja hetta seinna. Men hvussu kann

Uttanlandahandil

Dagblaðið spyr í oddagrein: hvi ikki keypa úr framleiðslulandinum, í staðin fyri úr Danmark? Hetta dýrkar voruna nógv, og áhugavert hevði verið at fingið í lag eina kanning av hesum fyribrigdi, soleiðis at vit høvdu dokumenterað tøl fyri hvussu nógvir milliónir krónur, vit á hendan hátt gjalda ov nógv fyri okkara innflutning.

Væl vita vit at Føroyar eru ein lítul marknaður í alheims handilsskapi, men hann er ikki minni enn so, enn at donsk umboðsfeleg hava stóran áhuga fyri at tryggja sær vinning av søluni hendarvegin.

Ein føroyskur skúli

Tingakrossur hevur viðmerkingar til panelgreinina hjá Paula Nielsen í Sosialinum um føroyskan skúla: Men eg skal siga Paula ein ting, at tað vera ikki tingmenn, sum nýskapa skúlan, hvussu nógvir dagar, teir so seta av til hetta endamáli.

Ja, eg fari at vága mær at siga, at jú minni hesir góðu tingmenn gera við skúla-spurningin, jú betri verður tað fyri skúlan og tey, sum vara av skúlunum, næmingarnir og lærararnir. Vit hava sæð tað fyrr, og vit siggja tað eisini dagin í dag, hvussu tað er, tá ið tað almenna tekur skúlan at nýta sum amboð í politikkinum. Vit vistu hvussu tað gekst undir Hitler valdinum í Týsklandi, har skúlin skuldi tæna trongskygda politikki Hitlers, og vit siggja tað í Russlandi og satelittlondum tess, hvussu skúlin skal tæna systeminum, t.v.s., trongskygdu hugsjónunum hjá teimum, sum sita við einaræðisstýr-isvolin.

Junglepolitikk

Um orðagonguna millum formannin í útróðrarfelagnum og fiskimannafelagnum skrivur Dimmalættning:

Máske har de uoverensstemmelser, som er ved at gøre sig gældende, en vis forbindelse med den såkaldte »helhedslosning«, som de regerende politikere i landet fik i stand, vækkende forhåbninger hos begge parter, som der dog ikke viste sig at være overvættede dækning for. Her danner Fæderne ingen undtagelse: »helhedslosninger« griber politikere allesteder til som en slags patentmedicin, når de ikke ved deres levende råd.